

נספרי פרשת שלח לך וכן כתב הרמב"ם גרש פרק ה' מהלכות נזירים: ומ"ש רק שלא יעשה כל העיסה חלה וכו'. משנה סוף פרק קמא דחלה האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אמר כלום עד שישייר מקצת טעמא דתרומה וחלה כתיב בהו ראשית בעינן שיהו שיריה ניכרין כדאיחא בפרק ראשית הגז (דף קל"ו:): כלומר שלא נקרא ראשית אלא כשנשאר ממנה שיר: ואין חיוב זה אלא בארץ וכו'. הכי איחא בפרק ד' דכמונות (דף כ"ה): ובפרק יולא דופן (דף מ"ו):

ב ובזמן שהיה טהרה בארץ וכו'. איכא למידק מלח שכתב ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו

שיעור מן התורה. כן כתב ר"ם בפרק ב' דחלה (מ"ו ד"ה וזוה) וכן כתב הרמב"ם בהלכות נזירים (פ"ה ה"א) שאין לה שיעור מן התורה אפילו הפריש כשעורה פטור אם העיסה והוא נספרי (שלא ספקא ק"י): ומ"ש רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישיר

מלמד שחייב כל אדם להפריש חלה מעיסתו וליתנה לכהן ואין לה שיעור מן התורה אפילו כל שהוא (ה) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישיר ממנה מעט (ג) וחכמים נתנו בה שיעור כאשר יתבאר: ב (ג) ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ: ג ומדרבנן נוהג אפילו בחוצה לארץ: ד-ה ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישין

עוד שאף בארץ אין חייבים אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר (שם ט"ו) כשנאכל נביאם כולכם ולא נביאם מקצתכם לפיכך חלה בזמן הזה אפילו בימי עורא בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם ודברים אלו איננהו גמרא בפרק ב' דכמונות (כה) ובפרק יולא דופן (נה מו). דגרסינן התם אמר רב הונא בריה דרבי יהושע אשכחמיניהו לרבנן דבי רב דימי ואמרי אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא ואמינא להו אלא אדרבה אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דמינא אס נאמר כי תבואו וגו'.

ג ומ"ש ומדרבנן נוהג אף בחוצה לארץ. פשוט בפרק עד כמה (נזירות כו):

ד-ה ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו מפרישים אלא חלה א' ונאכלת לכהן בארץ ישראל אלא עד כיוצא שאל ארץ ישראל מכיז ועד הנהר לנד מורח ומכיז ועד אמנה לנד מערב מקום שכשזה עולי מזרים ולא כשזה עולי בבל מפרישין ב' חלות אחת לאור ואחת נאכלת. ועוד קשה כמה שכתב ובמקומות הקרויות לה ב' חלות וכו' משמע דרזנו לומר מקומות שהם חוץ לארץ וקרויות לארץ כגון סוריא ואס כן למה לא כתב נמי דין מקומות הרחוקות מארץ ישראל כגון בבל ושאר ארצות הרחוקות דהא מדהיביר קרויות משמע דאין דין רחוקות בקרויות ואפשר לישב דמה שכתב רבינו ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישין אלא חלה אחת ונאכלת לכהן הארץ דקאמר אינו אלא במקום שנקרא בשם ארץ ישראל לכל דבר דהיינו עד כיוצא שכשזה עולי בבל וקידושה קדושה שנייה לשעמה ולעתיד לבוא ומה שכתב ובמקומות הקרויות לה ב' חלות וכו' היינו לומר כל הארצות הקרויות לה ב' חלות

ועל כהן אין לה שיעור מן הנהר ועד אמתו ולפנים שמי חלות א' לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור וטובל יום אוכלה רבי יוסי אומר אינו צריך טבילה ואסורה לזבים ולזבות ולילדות: ופירש הרא"ש גרש פרק כל הבשר (טולין פ"ה ס"ד) מכיז עד הנהר ועד אמתו לפי שהמקום מקום טומאה שמוקף ג' לארץ העמים ואין יכולים לשמור עצמם ופירותיהם בטהרה ותלויהם טמאות וטענות שרפה כתרומה טמאה. לכן אמרו שחלותיהן נשרפות ותקנו להפריש עוד אחרת ויכללה הכהן שלא משמח מורת חלה ושל אור שהיא מדברי תורה צריך להפריש כשיעור חלה ושל כהן שהיא מדברי סופרים אין לה שיעור. מנהר ועד אמתו דן ולפנים ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור מפני שהיא נאכלת ושמייה מדברי סופרים. וטובל יום אוכלה פירוש טובל יום דקרי אף על פי שטומאה יוצאה עליו מגופו הקילו חכמים בואתה חלה שנייה שאינה אלא כדי שלא תשמח מורת חלה רבי יוסי מיקל טפי וקאמר דאף טבילה אינה צריכה ואסורה לזבים וכו' וקאמר בירושלמי (פלה ה"ד) לרבי יוסי נזרכה ואף הן על גב דמתירים לבעל קרי אסר לה להני בלא טבילה דעל כרחך הן בלא טבילה איירי דא' בשבטלו איירי לרבנן נמי נזרכה אלא ודאי הני נמי שרו כי היכי דשרי טובל יום דבעל קרי אף על גב דטומאה יוצאה מגופו דאין לחלק אחר שטבל ב' טומאה חמורה לטומאה קלה וטומאה שאינה יוצאה מגופו שרי לרבנן כמו בעל קרי לרבי יוסי דאי מצרכי טבילה בטומאת מת זן פיקשי להו כדמקשינן בפרק עד כמה (כו): וכי הזאה יש לנו הן ואי אפשר לזיהר לזיהר מטומאת מת וגם צריך לטמא לקרוביו ולמה תקנו חלה

פרישה

שכב (ה) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישיר וכו'. דכתיב זה ראשית שיהא שיריה ניכרים: (ג) וחכמים נתנו בה שיעור כאשר יתבאר. פירוש א' מכ"ד דללקמן סימן שכ"ח (פ"ה): (ג) ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ. ואף בארץ אינה דאורייתא אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר כולכם נביאם כולכם ולא נביאם מקצתכם

ממנה שיר: ואין חיוב זה אלא בארץ וכו'. הכי איחא בפרק ד' דכמונות (דף כ"ה): ובפרק יולא דופן (דף מ"ו):

ב ובזמן שהיה טהרה בארץ וכו'. איכא למידק מלח שכתב ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו

שיעור מן התורה. כן כתב ר"ם בפרק ב' דחלה (מ"ו ד"ה וזוה) וכן כתב הרמב"ם בהלכות נזירים (פ"ה ה"א) שאין לה שיעור מן התורה אפילו הפריש כשעורה פטור אם העיסה והוא נספרי (שלא ספקא ק"י): ומ"ש רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישיר

מלמד שחייב כל אדם להפריש חלה מעיסתו וליתנה לכהן ואין לה שיעור מן התורה אפילו כל שהוא (ה) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישיר ממנה מעט (ג) וחכמים נתנו בה שיעור כאשר יתבאר: ב (ג) ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ: ג ומדרבנן נוהג אפילו בחוצה לארץ: ד-ה ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישין

עוד שאף בארץ אין חייבים אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר (שם ט"ו) כשנאכל נביאם כולכם ולא נביאם מקצתכם לפיכך חלה בזמן הזה אפילו בימי עורא בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם ודברים אלו איננהו גמרא בפרק ב' דכמונות (כה) ובפרק יולא דופן (נה מו). דגרסינן התם אמר רב הונא בריה דרבי יהושע אשכחמיניהו לרבנן דבי רב דימי ואמרי אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא ואמינא להו אלא אדרבה אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דמינא אס נאמר כי תבואו וגו'.

ג ומ"ש ומדרבנן נוהג אף בחוצה לארץ. פשוט בפרק עד כמה (נזירות כו):

ד-ה ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו מפרישים אלא חלה א' ונאכלת לכהן בארץ ישראל אלא עד כיוצא שאל ארץ ישראל מכיז ועד הנהר לנד מורח ומכיז ועד אמנה לנד מערב מקום שכשזה עולי מזרים ולא כשזה עולי בבל מפרישין ב' חלות אחת לאור ואחת נאכלת. ועוד קשה כמה שכתב ובמקומות הקרויות לה ב' חלות וכו' משמע דרזנו לומר מקומות שהם חוץ לארץ וקרויות לארץ כגון סוריא ואס כן למה לא כתב נמי דין מקומות הרחוקות מארץ ישראל כגון בבל ושאר ארצות הרחוקות דהא מדהיביר קרויות משמע דאין דין רחוקות בקרויות ואפשר לישב דמה שכתב רבינו ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישין אלא חלה אחת ונאכלת לכהן הארץ דקאמר אינו אלא במקום שנקרא בשם ארץ ישראל לכל דבר דהיינו עד כיוצא שכשזה עולי בבל וקידושה קדושה שנייה לשעמה ולעתיד לבוא ומה שכתב ובמקומות הקרויות לה ב' חלות וכו' היינו לומר כל הארצות הקרויות לה ב' חלות ועל כהן אין לה שיעור מן הנהר ועד אמתו ולפנים שמי חלות א' לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור וטובל יום אוכלה רבי יוסי אומר אינו צריך טבילה ואסורה לזבים ולזבות ולילדות: ופירש הרא"ש גרש פרק כל הבשר (טולין פ"ה ס"ד) מכיז עד הנהר ועד אמתו לפי שהמקום מקום טומאה שמוקף ג' לארץ העמים ואין יכולים לשמור עצמם ופירותיהם בטהרה ותלויהם טמאות וטענות שרפה כתרומה טמאה. לכן אמרו שחלותיהן נשרפות ותקנו להפריש עוד אחרת ויכללה הכהן שלא משמח מורת חלה ושל אור שהיא מדברי תורה צריך להפריש כשיעור חלה ושל כהן שהיא מדברי סופרים אין לה שיעור. מנהר ועד אמתו דן ולפנים ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור מפני שהיא נאכלת ושמייה מדברי סופרים. וטובל יום אוכלה פירוש טובל יום דקרי אף על פי שטומאה יוצאה עליו מגופו הקילו חכמים בואתה חלה שנייה שאינה אלא כדי שלא תשמח מורת חלה רבי יוסי מיקל טפי וקאמר דאף טבילה אינה צריכה ואסורה לזבים וכו' וקאמר בירושלמי (פלה ה"ד) לרבי יוסי נזרכה ואף הן על גב דמתירים לבעל קרי אסר לה להני בלא טבילה דעל כרחך הן בלא טבילה איירי דא' בשבטלו איירי לרבנן נמי נזרכה אלא ודאי הני נמי שרו כי היכי דשרי טובל יום דבעל קרי אף על גב דטומאה יוצאה מגופו דאין לחלק אחר שטבל ב' טומאה חמורה לטומאה קלה וטומאה שאינה יוצאה מגופו שרי לרבנן כמו בעל קרי לרבי יוסי דאי מצרכי טבילה בטומאת מת זן פיקשי להו כדמקשינן בפרק עד כמה (כו): וכי הזאה יש לנו הן ואי אפשר לזיהר לזיהר מטומאת מת וגם צריך לטמא לקרוביו ולמה תקנו חלה

פרישה

שכב (ה) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישיר וכו'. דכתיב זה ראשית שיהא שיריה ניכרים: (ג) וחכמים נתנו בה שיעור כאשר יתבאר. פירוש א' מכ"ד דללקמן סימן שכ"ח (פ"ה): (ג) ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ. ואף בארץ אינה דאורייתא אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר כולכם נביאם כולכם ולא נביאם מקצתכם

הגהות והערות

בחספות שם בסופו והוגה שם אמנה: ג] וברא"ש הגירסא שסמוכין וכו': ד] הב"ח שם (אות א) הגיה "מהנהר ואמנון ולפנים ותיבת עד נמחק": ה] והב"ח (אות ב) הגיה דאע"ג: ו] בדפו"ר דרפוס דיהתפורט הגירסא ועל כרחך והח"ה בדפוס דיהתפורט (אות א) הגיה "דעל כרחך" וכו"ה ברא"ש. ובדפוסים המצויים שולבה הגהתו ללשון הב"י: ז] התיבות "בטומאת מת" אינם בדפו"ר דרפוס דיהתפורט ובח"ה שם (אות ב) הוסיפו שתי תיבות אלו ובדפוסים המצויים שולבה הגהתו ללשון הב"י: ח] וז"ל הרא"ש "דאע"ג שכתבים מחזירים על טומאת מת מכל מקום אי אפשר להם לזיהר מתחב הרי הוא כחלל ואפילו ע"י אהל וכו'. וגם אין צריכין לזיהר דאין הנידור מגלח על טומאת חרב הרי הוא כחלל וכו'. הלכך א"א לזיהר מטומאת מת":

שכב אן בדברי הב"י כתב גם הב"ח. וכפי שכתבו הם כתב ג"כ הרע"ב במשנה ספ"ק דחלה ובדומה לזה הר"ש. ובתוספות רע"א על המשניות הקשה שאין זו מסקנת הגמרא בחולין קלו: דהא גם בראשית הגז כתיב ראשית ולא בעינן בה שיריים ניכרים והיא דבתרומה בעי שיריה ניכרין כתבו התוספות (שם ע"א ד"ה ראשית) דילפינן תרומה מחלה דחלה נקראת תרומה וכתוב בחלה מראשית. (וכדבריו הקשה גם הראשון לציון שם על המשניות): ב] "אמנון" כ"ה בכל דפוסי הב"י וכו"ה ברא"ש חולין פ"ה ס"ד. ובמשנה שלפנינו הגירסא "אמנה" וכו"ה ברמב"ם הלכות נזירים פ"ה ה"ח וכו"ה ברמב"ן הלכות חלה פ"ד (אות מו) וכו"ה בשו"ע כאן ס"ד. ד. והתוספות בבכורות (כו: ד"ה וכו') גרסי "אמנון" והצ"ק שם הגיה אמנה. ובמשנה בירושלמי (פ"ד ה"ד) הגירסא "ועד אמנם" וכו"ה

ועד הנהר ועד אמונן מקום שכבשוה עולי מצרים שכבר נתעטלה אותה קדושה בשעה שגלו ואין להם דין ארץ ישראל לכל דבר ודין מן הנהר ואמונן ולפנים ודין סוריא כל אלה הם מקומות הקרויות לה ואין להם דין ארץ ישראל ממש וחלום בחזקת טומאה היא ולכן נרץ להפריש שם ב' חלות ולפי זה הא דקאמר רבינו ובמקומות הקרויות לה וכו' הכי פירושו דאף במקומות הקרויות לה דיש להם דין ארץ ישראל במקצת נרץ ב' חלות ומכל שכן במקומות הרחוקות לנרץ ב' חלות דבחזקת טומאה הם יותר מהמקומות הקרויות: ופירושו קשה נהא דכתב כמה דברים אמורים כשאין שם כהן טהור וכו' דמשמע דנכל הארצות ליכא מאן דפליג דבדאיכא כהן טהור אין נרץ כי אם חלה אחת ובדברי הרא"ש פסק כל הבשר מטאמר ומצאו בית יוסף דדוקא במקומות הרחוקים כמו נבל דלא מתחזיא כחלת ארץ ישראל אין נרץ כי אם חלה אחת ונאכלת לכהן קטן אבל במקומות הקרויות דמתחזיא חלה דידהו כחלת ארץ ישראל גורו טומאה עליה שלא לאכלה כהן טהור גמור בשביל שהיא טמאה אלא נשרפת והשנייה נאכלת לכהן טהור דוקא ועוד קשה שכבז ומדברי הרמב"ם יראה דדוקא בחוזה לארץ וכו' דהיכא דברי הרמב"ם כי היכא דלא נימא דנארץ ישראל נמי שרי לכהן קטן ותימה הלא כבר כתב חלה ועמה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לטבול שם החלה וכו' דכתב כן בסמ"ג לדברי הכל דכיון דאין לו אפר פרה וכולו בחזקת טמאי ממיס אי אפשר לטבול כהן לטבול אותה בטרה אלא נשרפת כדן מרומה טמאה ואינו דעת הרמב"ם על: ונראה דמה שכבז רבינו כמה דברים אמורים כשאין שם כהן קטן וכו' שדעתו להורות כהרמב"ם שפסק להדיא שדין כהן קטן טהור בין בסוריא בין בשאר ארצות וכשאין כהן קטן או גדול שטבל לקרו או מפרשין שמי חלות והשנייה נאכלת אף לזבים ולזבות אפילו בסוריא הקרויה לארץ ישראל וכדמפורש כמה שכבז פסק ה' מהלכות צבורים (ה"ח) ודלא כהחוספות והסמ"ג והרא"ש ולפיכך לאמר שכבז רבינו בשם הרא"ש דנכל המקומות נרץ להפריש ב' חלות בין בארץ בין

שנייה לכהן אם אי אפשר לאוכלה ט. וחלה דידן שאנו מפרשים עמה יש לה עוד דין אחר דגרסינן בפרק עד כמה (כו.) אמר רבינא הלכתא י' נדה קוזה לה חלה ואכיל לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן שקלא לה בריש מסא יא' ושדיא ליה בחטורה והדר מפרשא לה חלה אחרימי כי היכי דלא משתכח חורת חלה ואכיל לה אפילו כהן גדול נמצא היכא דאיכא כהן קטן שאוכל החלה אין נרץ להפריש חלה אחרימא. ובחלה שלישיה דמתניחין אף על פי שגם היא בחוזה לארץ נרץ לעולם להפריש שמי חלות ואותה של אור אינה נאכלת כלל דומיא דחלה שנייה דמכביד ועד הנהר ועד אמונן לפי שהיו סמוכים לארץ ישראל ומתחזיא חלה דידהו כחלת ארץ ישראל טמאה יב' גורו טומאה עליה שלא לאכלה כהן טהור גמור בשביל שהיא טמאה והיכא דפרק עד כמה איירי במקומות הרחוקים מארץ ישראל כגון מקום האמוראים שהיו נבבל ולא מתחזיא כחלת ארץ ישראל ולא גורו עליה איסור מחמת טומאת עזמו יג' ואמר שהיא נאכלת לכהן קטן שלא יא' טומאה מגופו ולא יפריש אחרת כיון דזו נאכלת ונראה דהוא הדין נמי דשריא לכהן גדול שטבל לקרו אף על פי שלא העריב שמשו ומסתברא שלא להחמיר בה יותר מבחלת כהן שמפרישים הסמוכים לארץ ישראל וכן כתב בעל הלכות (ה' חלה טו ע"ד) וא"ס אמאי קאמר יד' נותנה לקטן כיון דשריא אפילו לגדול שטבל לקרו וי"ל לפי שאין שיעור לחלת חוזה לארץ ולפי שדבר מועט היא נותנה לכהן קטן וכמו שהקילו בחלת נבל כשיש כהן קטן ולא הצריכו לשורפה ולהפריש אחרת לכהן כמו לאותן הסמוכים לארץ ישראל כך הקילו בשנייה להחמיר גם לזבים וזבות נדות ויולדות דלא מפליג החסם בכהן גדול המותר בחלה שנייה בשום טומאה ואף על גב דהחמירו בחלה שנייה של הסמוכים לארץ ישראל לאסרה לזבים וזבות שהרי ג' החמירו גם בחלת האור יותר ועוד שהרי השנייה קטעוה] בסמוכים להפרישה לעולם וצרחוקים אין נרץ להפריש כשיש כהן קטן או גדול שטבל לקרו לכהן קטן וכו' ולא אסרוה אלא לזרים ותימה הוא האידנא שברוב המקומות אין מפרשין חלה שנייה אף כשזורפין הראשונה וי"ל דבמי האמוראים היו אוכלים חרותה טהורה בארץ ישראל כי היה להם אפר פרה כדאמרין (מגינה כה. מה וי.) חזריא מדכו טו' בגלילא ולכן הצריכו גם בחוזה לארץ להפריש חלה כהן שלא משתכח חורת חלה אבל האידנא שטבלה אפר פרה ואין חלה נאכלת בארץ ישראל אף בחוזה לארץ אין נרץ להפריש חלה כהן וכן כתב בעל הלכות וחלה בארץ ישראל אין מפרשין אלא אחת ושורפין אותה וכל שכן בחוזה לארץ ומנהג טוב להפרישה כי הסברא נוטה להיפך כיון שאין חלה נאכלת בשום מקום כל שכן משתכח חורת חלה ולמחר יבנה בית המקדש והיו פטורים שאיט דין שחאלל שום חלה עכ"ל הרא"ש ו"ל: וב"ש דבריו צפירושא דמתניחין ומ"ש על היכא דפרק עד כמה הם דברי החוספות שם פסק כל הבשר (קד. ד"ה חלה חו"ל) ופרק עד כמה (כו. ד"ה פסק) וסמ"ג (פסין קמא רג.) וגם מה שכבז בסוף דבריו למקן בין זמן האמוראים לזמן הזה כן כתב סמ"ג. והטעם שכבז למה לא נהגו להפריש ב' חלות בחוזה לארץ כן כתב ר"ש צפירוש המשנה (פ"ד מ"ס ד"ה של אור) וגם הרשב"א בפסקי חלה שלו (שער ד) כתב שגראה מהמשנה דנכל חוזה לארץ היה דין שפירשו שמי חלות אי לאור ואין לה שיעור ואחת לכהן ויש לה שיעור אי מארבעים ושמעתי שעדיין יש מקומות נוהגים כן אבל בכל הארץ וכן נהפך אין נוהגין אלא בחלת האור ונלא שיעור ור"ש נתן טעם לדבר וכתב שכן כתב בעל הלכות גדולות דחלת חוזה לארץ אין מפרשין אלא חלה אי ושורפין אותה ואף הרמב"ם כתב כן עכ"ל טו' (*.) וכן המנהג פשוט שלא להפריש אלא חלה האור נבלד וכתב ספר הפרומה (פ"ט) שהטעם לפי שרץ לשמרה מזרים וגוים וגם פעמים שנותנים אותה בקערה במרק רותח ועמה אסור זר לטבול בקערה זו: וז"ל הרמב"ם (בכורים פ"ה ה"ט-ה) בזמן הזה שאין שם עיסה טהורה מפני טומאת המת מפרשין חלה אחת נבל ארץ ישראל אחד

דרכי משה

שכב (*.) ובתשובת מיימוני סוף ה"ל זרעים (מפסקי ספר התרומה אות ז) האריך בטעם הדבר דאין מפרשים בזמן הזה רק חלת האור:

חדושי הגהות

שכב [א] פירוש שכמוכין עושין לעולם חלה האור ומ"ש ועוד שהרי השנייה וכו' כלומר שאע"פ שלא תהיה חלה לאור בשום מקום מ"מ איכא שמי בשנייה זו עלמה שהרי השנייה וכו' (מ"ש אות ז):

הגהות והערות

ט' וז"ל הרא"ש הלכך שרי לכל הטומאות שאינם יוצאות עליו מגופו אף בלא טבילה: י' ה"לכתא כן כתוב בחוספות אבל בה"ג ראינו שכתוב הלכך וכן הוא בגמרא הגירסא הלכך וקאי אדלעיל מינה דאמר שמואל אין תרומת חו"ל אסורה אלא במי שהטומאה יוצאה עליו מגופו וה"מ באכילה אבל בניגיעה לית לן בה וקאמר רבינא הלכך נדה וכו'. מעדני יו"ט (אות ד): יא' ברא"ש הגירסא שקלא לה בריש מפה". אבל המעדני יו"ט (אות ש) גורס משה וכו' בגמרא בבכורות: יב' ה"מ"ה "טמאה" אינה בדפו"ר ודפוס דיהרנפורט והח"ה שם (אות ד) הגיה כן. ובדפוסים המצויים שולבה הגהות ללשון הביי: יג' ה"מ"ז כאן (בסק"ב) תמה על הביי שאינו מבאר שנחלקו בזה הרא"ש והרמב"ם שהרא"ש סובר שיש ד' דינים בחלה והדין האמור בבכורות הוא במקומות הרחוקים וכ"ה ברמב"ן ה"ל חלה פ"ד (אות מו) ואילו הרמב"ם (שהשו"ע פסק בהלכה ה' כמותו) אינו מחלק בין מקום קרוב לארץ ישראל למקום רחוק: יד' "קאמר" הוא מהוספה מח"ה שבדפוס דיהרנפורט (אות ד), ובדפוסים המצויים שולבה הגהות ללשון הביי: טו' ובגמרא ובראש פסק כל הבשר "חברייא מרכין": טז' צ"ע והרמב"ם כ"כ בחלת הארץ אבל בחלת חו"ל משמע מלשוננו (פ"ה ה"ט) שאף בזמן הזה מפרשים שתי חלות וכ"ה להדיא במהר"י קורקוט: יז' עיין בחו"א בחלכות חלה (י"ד) יש סימן קצב (א) המבאר את חמשת החלוקים שבהפרשת חלה:

במזה לארץ כתב כמה דברים אמורים כשאין שם כהן טהור ואין זה מדברי הרא"ש אלא מדברי רבינו ואכל הארלות קאי וקאמר כמה דברים אמורים דצריך להפריש שמים כשאין שם כהן קטן וכו' ואין זה מן המימה שהכריע דלא כהרא"ש ולא הביא דעת אביו דטובא אשכחן הכי כתיבירו שכנת נסחם היפך דעת אביו וכאן גם כן לא ראה רבינו להחמיר באיסור דדגריהם ופסק כהרמב"ם דלא חילק בין מקומות הקרובים לרחוקים דדאיכא כהן קטן אין מפרישין אלא אחת והוא הדין בגדול שטבל ודליכא כהן קטן או גדול שטבל מפרישים ב' אחת לאור ואחת לכהן ומותר אפילו לזבים וכו': ומה שכתב

אלא חלה אחת ונאכלת לכהן. (ד) ובמקומות הקרובות לה שתי חלות אחד לאור ואחד לכהן (ה) ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה אלא נשרפת. וכתב בה"ג שאין צריך להפריש אחת לכהן וכן כתב הרמב"ם. אבל בשאר המקומות כתב שצריך להפריש שמים כבראשונה. [א] ויש אומרים כיון שאין חלה נאכלת בארץ ישראל גם בשאר

מארכעים ושמונה וסורסין אותה מסני שהיא טמאה יש לה שם מן המורה ומכיוצ ועד אמנה מפרישין שנייה לכהן לאכלה ואין לה שיעור כשהיה הדבר מקודם. חלת חולה לארץ אף על פי שהיא טמאה הואיל ועיקר חיונה מדגריהם אינה אסורה באכילה אלא על כהן שטמאה יולאה מגופו והם בעלי קריים חזים וזוהו ונדות וילדות ומזוהעים אכל שאר הטמאים נמגע הטומאות אפילו טמאי מה מותרים לאכלה לפיכך אם היה כהן קטן בחולה לארץ בין נסורסין בין בשאר ארצות ורצה להפריש חלה אחת מפריש אי מארכעים ושמונה ונאכלת לקטן שעדיין לא ראה קרי או לקטנה שעדיין לא ראתה נדחה ואינו צריך

ומדברי הרמב"ם יראה וכו'. נראה לפני שהיה אפשר לומר דמה שכתב ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה זהו משום דפירא ליה דאפילו בימי עזרא בארץ ישראל חיוב החלה מן המורה היא דקדושה ראשונה לא בטלה ולפיכך אי אפשר לכהן לאכול שם בטרהה אלא נשרפת אצל למאן דאמר דאינה אלא מדגריהם מותר לאכול שם כהן קטן או גדול שטבל לקרו על כן להוסיף מפירוש זה כתב רבינו ומדברי הרמב"ם יראה דדוקא בחולה לארץ וכו' כלומר שאף לדעת הרמב"ם דאפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה אלא מדגריהם לפי שלא עלו כולם וכתיב גבי חלה בנזבאם בביאת כולכם ולא בביאת מקלחכם אפילו הכי יראה מדבריו דדוקא בחולה לארץ שצריך החיוב מדרבנן שרי לכהן קטן או גדול שטבל לקרו וכו' וכל שכן דאיכא מאן דאמר שהיה דאורייתא אפילו האידנא וכו' דהשתא כיון דאי אפשר שתייה עתה טהרה בארץ ישראל אין לה היתר לאכלה לכהן טהור מפני שכולם טמאי ממים ולפי זה מה שכתב החלה ועתה שאין טהרה בארץ ישראל וכו' לכוני עלמא קאמר אף למאן דאמר דקדושה ראשונה בטלה דשנייה לא היתה בביאת כולם אפילו הכי כיון דבארץ ישראל עיקרה דאורייתא אסור לכהן קטן לאכלה אלא נשרפת ולכן אין דין קטן נוהג אלא

להפריש שנים. וכן אם היה שם כהן גדול שטבל משכנת ורעו או מויצתו אף על פי שלא העריב שמשו יח' ואף על פי שהוא טמא הרי זה מותר לאכול החלה הראשונה ואינו צריך להפריש שנים בחולה לארץ עכ"ל. והר"ן כתב בפרק אלו עוברין (פסחים י: ד"ה והנה) דאפשר דמי שטמאה יולאה מגופו אינו מותר בחלומת חולה לארץ בטמאה לכו כלא העריב שמש יט'. ועל פי מה שכתבתי יתבאר דברי רבינו: ומ"ש ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו מפרישין אלא חלה אחת. היינו דתמן מארץ ישראל ועד כיוצ חלה אחת: ומ"ש ובמקומות הקרובות לה שתי חלות וכו'. היינו דתמן מן הנהר ועד אמנה ולפנים ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן: ומ"ש ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה אלא נשרפת. זה פשוט: ומ"ש בשם בע"ה הלכות גדולות שאין צריך להפריש אחת לכהן. כן כתב התוספות בפרק עד כמה (כו: ד"ה וכו') בשמו ומיהו כתבו אחר כך ונראה דעכשו כיון שסורסין אותה לפי שאין להם הזאה בכל ארץ ישראל צריך להפריש בג' שנייה כמו מכיוצ ועד הנהר ועד אמנון שמפריש חלה שנייה שלא ששחכה מורת חלה:

- ג ומ"ש בשם בע"ה הלכות גדולות שאין צריך להפריש אחת לכהן. טעמו דכיון דלא תקנו חכמי המשנה ב' חלות בארץ ישראל אין לנו להוסיף תקנה אלא הניחו דין מורה במקומו שאם החלה טהורה אוכלין אותה כהנים טהורים ואם החלה טמאה סורסין אותה ואין צריך להפריש שנייה כדי שמהא נאכלת לכהן אם כן גם עתה שאין טהרה בארץ ישראל נשרפת ואין צריך להפריש אחת לכהן וכן כתב הרמב"ם שכן הוא הדין בארץ ישראל דהיינו עד כיוצ אצל בשאר המקומות התקנה הראשונה במקומה עומדת וחוה שכנת שצריך להפריש שמים כבראשונה כלומר התקנה הראשונה לא נחטלה:
- ד וסברת יש אומרים. דלא תקנו ב' חלות בשאר מקומות אלא היכא שהיתה טהרה בארץ ישראל שהיתה חלת ארץ ישראל נאכלת השתא ודאי כיון דבשאר מקומות שהם מוחזקים בטומאה וחלתם ודאי טמאה צריך לשרפה לעולם אם כן יש לחוש שמה ששחכה

פרישה

(ד) ובמקומות הקרובות לה שתי חלות וכו'. פירש האשיר"י (נהל' חלה פי' יד) כיון המקומות שאין ארץ ישראל ממש כי כבשוהו עולי מצרים ולא כבשוהו עולי נבל וקדושה ראשונה בטלה משחרב המקדש כראשונה היו מפרישין שמים אחת לאור ואחת לכהן ונאכלת והטעם כירושלמי (פי"ד ה"ד) שאי לא היו מפרישין אלא אחת אם הימה נאכלת יאמרו מרומה טמאה נאכלת כי זאת ארץ טמאה היא בארץ העמים וכו' ואם היתה נשרפת יאמרו מרומה טהורה נשרפת כי רואין את בני הארץ נשארו כ' בטרהה הילכך הוצרכו להפריש ב' חלות (ובית יוסף כתב גם מה הטעם כדי שלא ששחכה כא') ודבר מימה הוא בעיני הרוואה ונתן לב להבין או ישאל ויגדלו לו וכו' וכמו עוד שלחמל אור יש לה שיעור מאחר

דרישה

שכב [א] ויש אומרים כיון שאין חלה נאכלת וכו'. סברה ישנה היא שאין הרעת נותנת שבחוצה לארץ תאכל חלה ובארץ ישראל נושא לא תאכל ומשום הכי נהגינן שאין להפריש אלא א' כן כתב רש"י (ביב"ט חולין פ"ח ס"ד ד) באשיר"י (כב) דהלכות חלה. עד כאן המגיה:

הגהות והערות

[יח] בדפו"ר דרפוס דיהרנפורט המילה "שמשו" אינה וברפוסים המצויים גרסינן לה והוא עפ"י הרמב"ם: [יט] שיפיה זו מובאה ברמ"א בשם י"א וכתב ע"ז הערוך השלחן (סע' כ) וז"ל יובאמת מחלוקת ישנה היא בכל טומאות דרבנן אם צריכים הערב שמש וה"ה בטומאה דאורייתא ותרומה דרבנן. ע"ע בביאור שיטה זו בביאור הגרי"א (ס"ק י'): [כ] במהרש"ל הגיוסא "נשארים בטהרה" אבל ברא"ש הגיוסא "רואין בני הארץ נשמים

בטהרה". ובדומה לוח בפירושו למשנה שם (פי"ד מ"ח): [כא] וב"ב הרא"ש בפרק כל הבשר (חולין פ"ח ס"ד) וכפי שציין המעדני יום (על הרא"ש בחלכות קטנות חלה פי' ד אות ש'): [כב] דבריו צ"ע דמהמרש"ל כתב סבא זו בשם בח"ג וסיים שם וכתב הרא"ש ומנהג טוב להפריש וכו' וכ"ה ברא"ש בחלכות קטנות חלה פי"ט ד ע"ש: [כג] להפריש חלה שנייה. שטמ"ק שם (אות לב):

מורה חלה משאר מקומות כיון שאינה נאכלת כמו נאכך ישראל הילכך חקנו להפריש חלה שנייה לכהן אבל עתה שאין חלה נאכלת כלל נאכך ישראל גם נשאר מקומות אין לך להפריש אלא אחת ולשורפה ולא משתכח חלה יותר נשאר מקומות מנאכך ישראל כיון שאין שום חלה נאכלת אלא נשרפת ככל המקומות נשוא:

ה וסברת הרא"ש. ללא הנימו דין מורה נמקומו נאכך ישראל אלא בזמן שהיתה טהרה נאכך ישראל לפעמים נאכלת כשהיא טהורה ולפעמים נשרפת כשהיא טומאה ולא

ומה שלמד מדברי הרמב"ם דדוקא בחוצה לארץ וכו' אבל בארץ ישראל אין להם לאכילה וכו'. כן משמע ודאי מדברי הנהיה:

המקומות אין צריך להפריש אלא אחת ולשורפה.

(ו) ואדוני אבי הרא"ש ז"ל (ה' חלה ס"י יד) כתב שצריך להפריש שתיים בכל המקומות (ו) בין בארץ בין בחוצה לארץ: ה [נ] במה דברים אמורים כשאין שם כהן טהור (ט) אבל אם יש כהן קטן שלא ראה קרי (י) או גדול שטבל לקריו אין צריך להפריש אלא אחת (יא) ואין לה שיעור אפילו כל שהוא והקטן או הגדול שטבל לקריו אוכלה ואם אין כהן קטן או כהן גדול שטבל מפריש שתיים אחת לאור ואין לה שיעור (יב) ואחת לכהן ויש לה שיעור ומותרת כן אפילו לזבין ולזבות ונדות ויולדות (א) ואינה אסורה אלא לזרים (ב) ומדברי הרמב"ם יראה דדוקא בחוצה לארץ שעיקר חיוב מדרבנן שרי לכהן

דה שיעור. כן כתב הרא"ש דהא דלימא נפרק עד כמה ואכל לה כהן קטן ולא קאמר דנמנה לכהן גדול שטבל לקריו היינו לפי שאין שיעור לחלת מוזה לארץ ולפי שדבר מועט הוא ניתנת לכהן קטן ורבינו שמוסס דעת הרמב"ם עיקר שכל שאר המקומות אפילו נקרוצות נוהג בהן דין כהן קטן אס כן נדונין כמולה לארץ שאין לה שיעור:

ו וכו' ואם אין כהן קטן וכו' עד אחת לאור ואין לה שיעור ואחת לכהן ויש לה שיעור. הו נמי מהאי טעמא כיון דנוהג דין כהן קטן בכל שאר המקומות אפילו במקומות הקרוצות אס כן נוהג בהם דין מהנהר ואמנון ולפיכך שצריך ב' חלות ושל אור אין לה שיעור כיון שהיא נשרפת ושל כהן יש לה שיעור מפני שהיא נאכלת ושניהם מדברי סופרים:

דרכי משה

(א) וכן הוא במדרכי סוף חולין (ע"ב דף תשמ"ב) (ריש ס"י תשמ"ט) אמנם הר"ן פרק אלו עוברין דף (רמ"ב ע"א) [יד:] [ד"ה וכתב] כתב דיש אומרים דאסור אפילו בחלת חוצה לארץ אלא לאחר הערב שמש. כתב הכל בו (ס"י פ"ט נ"ו ע"ג) קיבלנו וראינו שמברכים כשאוכלים חלת חוצה לארץ ומברך תחלה על המין כשאוכל מאיזה מין שהוא ואחר כך מברך בא"י אמ"ה אשר קדשנו

פרישה

וכו'. והא דלא כתב נמי דאפילו לא טבל אינו צריך להפריש אלא אחת כשיש כהן דהא יכול לערוב ולאכלו מימי טומאתו וכו' שכתב רבינו בענין שאסור זה נראה דמשום עירוב לאכול מימי טומאתו לא הו מקילין לכפלה כי אס משום שיוכל לאכלה נטהרה לאחר הטבילה או לכן כהן נקטעטו ומאז כיון שאין צריך להפריש אלא אחת המירו לאכלו גם כן מימי טומאתו על ידי עירוב: (יא) ואין לה שיעור. אלא כל שהוא כן פירש הרא"ש בסוף הלכות חלה (ש"ס) והוא מתוס' כן דורע"ס. מורי ורבי (ש"ס): (יב) ואחת לכהן ויש לה שיעור ובותר וכו'. כי טוב להרעם מאלתם כן א"סא נמנ"ס (פ"ה ה"ס) להדיא ואף נאשר"י משמע כן ומכל מקום בשו"ע לארץ במקומות שאין רחוקין כל כך כגלל לשם לעולם צריך שיהיה אפילו היכא דאיכא כהן קטן דלא הקילו בה כל כך אס כן צריך נמי להסמיר ולקמ כשיעור ומאחר שצריך שיעור מריבם מאלתם. מורי ורבי (ש"ס) ועיין בדרישה: (יג) ומדברי הרמב"ם יראה וכו'. על כרחך לא איירי האדמ"ס שאין טהרה נאכך ישראל דפשיטא דלנוי עלמא אינה נאכלת כלל כמו שכמב הטור

דרישה

דוקא במקומות הרחוקים אבל במקומות הקרובים אף השנייה לא הותרה לזבין אלא לכהן קטן או לגדול שטבל וכו' ואי אפשר לפרשו אלא כמו שפירשתי ומבואר להדיא בתוס' דזרעים דף ע"ח ובאשר"י (ה' חלה ס"י יד). מורי ורבי: ואחת לכהן ויש לה שיעור. והא דכתב רבינו לפני זה במה דברים אמורים וכו' אבל אם יש וכו' ואין לה שיעור (יש מחלקים דלעיל שאכלו דוקא הטבל ל) או קטן אין להסמיר וליתול

חדושי הגהות

[ג] הך דכ"א וכו' לא קאי אלעיל אלא על מקומות הרחוקים וכמ"ס הכ"י נפש הרא"ש (דרישה נפש רש"ל) ויש כאלן קמא עירטבי דנחיס טעור וכמ' נמאלו הדנחיס היעני דרישה ונ"ח וט"ו (פ"ק ט):

הגהות והערות

כד] ב"ש תשתכח. לשון הרא"ש: כהן ר"ל כ"א שמוכא בטור כאן דכיון שאין חלה נאכלת בא"י: כן "סתום" דזרעים" כ"ה בדפו"ר ודפוס וילנא וכו' במהרש"ל. ובדפוס קניגסברג הגיוסא מתוספת' ולקמן כתב שם המהרש"ל ומבואר להדיא בתו' דזרעים דף ע"ח. ולא זכינו להבחין כוונתו: כן "ומותרת" כ"ה בדפוס קניגסברג ובכ"י פרו' ולונדון. ובדפוסים עתיקים וראשונים הגיוסא ומותר והמהרש"ל בהגהותיו לטור הגיה "ומותרת".

הלכות פסח סימן תנז תנח

נה באר הגולה

(ה) לא יקרא שם לחלה עד שתאפה שאם יקרא לה שם (טו) אינו רשאי (ו) לאפותה ואם יניחנה כך (טז) תחמיץ (יז) ואינו רשאי (יח) לשורפה בייט ואם שכח וקרא לה שם (יח) יטילנה (ט) לצונן וימנענה מלהחמיץ: הגה (כ) ואם יש כהן (ט) [ג] קטן שלא ראה קרי (כא) או גדול (י) שטבל לקרו מותרים לאפות החלה בשבילו (טור) ויש אומרים (כב) שאין מאכילין חלה בזמן הזה לשום (יא) כהן (מהרי"ו). י"א דמותר (כג) בייט ללוש (יב) פחות מכשיעור כדי לפטור עצמו מן החלה (ר"ן) ריש פ' אלו עוברין):

תנח מצוה ללוש המצה בערב פסח. ובו סעיף אחד.

א (א) "נוהגים שלא ללוש (ב) מצת מצוה בערב פסח (ג) עד אחר

א טור בס' סב
העור על פ'
הרש"מ

שערי תשובה

באר היטב

בה כשיעור וא"כ בעייט לא היה חייב בחלה כלל אלא דביו"ט ע"י צירוף נחמיצו ודאי דפירש ממנה בייט: (ה) לא יקרא. אלא יקראנה קובי"ן בל"א מהרי"ל. ונ"ל דליכא קפידא אלא כשנעלו קורא לה שם אבל באחר אעפ"י שקורא לה שם לית לן בה דאין לו רשות לתרום מ"א: (ו) לאפותה. שהרי אינה ראויה לאכילה: (ז) לשרפה. שאין שורפין קדשים ביו"ט: (ח) לצונן. וכתיב מה"א וי"ע אם יש לסמוך על זה בזמן הזה שגם הלוגינין שטומדים מעט צבת מחממין ע"ש. והח"י מחיר בפשיטות. ופיר"ח סיים ומחממין קצת ויחליפם ועיין י"ד סי' ל"ז: (ט) קטן. פחות מתי' שנים. ד"מ מהרי"ו. וכתיב מה"א פי' דאמרין מסתמא לא ראה קרי אבל אי ידעינן דראה קרי אפילו הוא בן יומא הוא טמא לקרו עכ"ל. ואישחמטמא ליה סוגיא דש"ס ר"פ צנות כותים והרמב"ם להדיא פרק ה' מהלכות אבות הטומאה דפחות מכן ט' אפילו שכב אצל אשה וראה קרי אינה מטמאה. ח"י: (י) שטבל. נ"ל דאם ראה אה"כ מים חלוקים או עכורים טמא לכן יאכל חכף אחר הטבילה ולא יטיל מים צנחנים ועסי' תר"ו. מ"א: (יא) כהן. שאין מחזיקין אותו בכהן ודאי דדילמא נתחלל רש"ל ומהרי"ל. ועיין בש"ך י"ד סי' שכ"ב שכתב שפסח נוהגין ליתן לכהן קטן משא"כ בכל השנה ועמ"א הטעם. ובמדינות אלו ראיתי לנהוג לשרוף החלה בלש בע"פ או בח"ה. ובי"ט אינו קורא שם עד אחר אפייה שהיא היומר נכון. ח"י: (יב) פחות. וכתיב ה"י וטו

משנה ברורה

ר"ל שהיא מעיפה שלא הופרש עדיין חלתה ממנה: ב (יד) לא יקרא שם. ר"ל שאם רוצה להפריש עונה קטנה לחלה זרין ליהרר שלא יקרא לה שם חלה קודם אפייתה (כו) אלא יקראנה עונה או מזה ויגם שלא יהיה במחשבתו שתחול עליה קדושת חלה עד אחר אפייתה דקדושת תרומות ומעשרות הוא ע"י דיבור או מחשבה לבד כמבואר בשו"ע י"ד סימן של"א (כו) ואם אינו רוצה כלל לאפות עונה מיוחדת בשביל חלה אלא יאפה סתם ואח"כ יפריש מזה אחת או חמיכה אחת ממנה על כולם בשביל חלה ג"כ שפיר דמי ואופן ההפרשה לאחר אפייה כבר נבאר לעיל בסק"ז: (טו) אינו רשאי לאפותה. כיון שאין באפייה זו זורך אוכל נפש (כח) ודוקא כשנעלו קראו לה שם אבל באחר אף ע"פ שקורא לה שם ל"ל בה דאין לאחר רשות לתרום. ולענין משרתת צבת עיין ביו"ד סי' שכ"ח באחרונים שם: (טז) תחמיץ. ואע"ג דהקדש הוא ואינו שלו מ"מ עובר בכל יראה (כט) הואיל ואי צבי מחשיל עליה והוי חולין: (יז) ואינו רשאי וכו'. פי' דלשרוף מיד קודם שחמץ ג"כ אינו יכול דאין שורפין קדשים ביו"ט: (יח) יטילנה וכו'. אבל לכתחלה לא יסמוך על ענה זו לקרות שם חלה בעודה עיסה ולהטילה לצונן (ל) דחיישין שמא לא יזהר יפה שיהיו המים לוננים: (יט) לצונן. וכשרואה שהמים מחממין קצת בעמדם צבת יזהר להחליפם צמים לוננין [אחרונים]: (כ) ואם יש כהן וכו'. המחבר מיירי בחלת ח"י שאינה נאכלת לכהנים בזמן הזה שכולנו טמאי מחים ונטמאת החלה ואסורה להאכיל אפילו לכהן טהור ולפיכך אסור לאפותה ביו"ט בכל גווני וע"כ לא הזכיר פרטים אלו והרמ"א מיירי בחלת חו"ל שאינה אסורה אלא למי שטומאה יולאה עליו מגופו כגון ז' או על קרי אבל כהן טהור מוז ומקרי כגון כהן קטן פחות מכן ט' שנים ויום א' (לא) שאינו מטמא בקרי (לג) וגם מן הסתם לא

א (א) נוהגים וכו'. משמע דאינו אלא מנהג והמנהג נסמך (ב) משום דאיתקש אכילת מזה לקרבן פסח דכתיב וצבת פסח לה' אלהיך וגו' שבעת ימים תאכל עליו מצות וגו' ואמרין כמו ששטיטת הפסח היה אחר שש כן עשיית מצות של מצוה אחר שש שעות אבל מעלם הדין הוכיחו הפוסקים דאין לחוש לזה דעיקר היקש נאמר לענין אכילת מזה צלילה הראשונה שיהא זהיר לאכול קודם מצות כמו הפסח שהוא נאכל עד מצות וכמבואר לקמן בסימן תע"ז אבל לא לענין עשיית המצה וע"כ דדיעבד אם אפה המצה קודם שש (ג) ואפילו חודש או שני חדשים קודם פסח ועשאן לשם מזה כשר: (ב) מצת מצוה. היינו הצריך לו ללאת ידי חובתו (ג) בשני לילות הראשונים אבל שאר המצות אין נוהגין ליהרר בה: (ג) עד אחר וכו'. ועיין לקמן בסימן ת"ס ס"ג מה שצריך ליהרר הלש בזמן אסור

שער הציון

(יז) מ"א: (כו) פשוט: (כח) אחרונים: (כט) גמרא: (ל) ב"י בשם הרא"ש: (לא) ח"י וש"א דלא כמ"א: (לב) אחרונים: (לג) כמה אחרונים: (לד) מ"א וש"א: (ה) ב"י: (ו) אחרונים דלא ככ"ח וכ"מ בבאור הגר"א: (ז) ט"ו וש"א דלא כדוקא: